

ETT ANNAT LJUS

David Zimmerman debuterade 2017 med *Mal*, utgiven i förlaget Antis ljuvliga lilla serie handsydd och läskpappersinslagna häften. Diktsamlingen *Ljus och strålning* är dock poetens första bok i fullformat, på storförlag. Elias Hillström har läst den.

Lyssna på recensionen? Klicka på pilen!

Är man intresserad av den svenska samtids poesin har David Zimmermans namn dykt upp lite här och där de senaste åren: som arrangör av poesiscenen Malmötxt, som recensent på *Opulens* och som en del av twitters svenska poesi-community. Exempelvis. Zimmerman är alltså – som de flesta unga poeter idag – inte bara poet utan också poesiarbetare. Något i poesins rörelse från boken och vidare ut på sociala medier, till mindre och större scener, andra och nya format, till happenings och konstvärldar gör att unga poeter idag rätt självklart ägnar sig åt poesi på många olika sätt. Poesin får också i bästa fall luft och näring på andra vis jämfört med för en femton, tjugo år sedan. Dikten stannar sällan kvar i bokhyllan, på biblioteket och i bokhandeln. Poeter är idag socialare och ägnar sig på ett självklart sätt åt såg samtal och gemensamt skrivande. Få samtidspoeter sitter i avskildhet på sin kammare och skriver och om de så gör är de sällan ensamma, kontakten med andra som skriver och läser finns alltid där.

David tillhör både en ung poesivärld och en äldre, mer traditionell del. Han skriver trots allt poesi fast förankrad i en tradition, utgiven på “det anrika poesiförlaget”. Som sådan möjligen också en vinnare. Kanske är han till och med en poet som kan röra sig mellan dessa olika världar och nyttja deras olika fördelar?

*

Omslaget till *Ljus och strålning* är blänkande upplyst som ett vitt sken mot kycklinggul bakgrund. I min första naiva läsning av titeln uppfattar jag att den står där i motsats till mörkret. Men så är förstås inte fallet.

Jag är inledningsvis osäker på vilken sorts poesi det är som David skriver. Någoting nästan ovanligt idag. Nya poeter och nya diktsamlingar lyfts gärna fram som politiska på ett eller annat sätt, eller som om de handlar om en specifik plats eller om ett speciellt ämne. I ett samtal om marknadsföring av poesi på Poesimässan för något år sedan lyftes denna tendens. Om man till exempel kan visa att en diktsamling handlar om demens, som exempelvis Jenny Tunedals *Rosor skador*, går det mycket enklare att "sälja in" samlingen och poeten. Erbjudanden om föreläsningar och uppläsningar dyker också upp i högre grad. Misstanken är att poesi inte går att sälja in som "bara" poesi längre. Vår tid kräver en *selling point*, en *pitch* och en *story*. Gärna någoting personligt, eller någoting som behandlar ett aktuellt och brännande ämne. På så sätt är diktsamlingar av unga poeter där osäkerheten ligger i förgrunden någoting som gör att man spetsar öronen lite extra. Nästan så att jag tänker att här har vi nog något extra spännande och bra eftersom det *inte* lanseras på ett så tydligt sätt, här kanske poesin är så intressant att det räcker med bara den.

Informationen på bokens pärmar säger heller ingenting om temat för dikterna. Albert Bonniers förlags hemsida är dock tydligare när de bland annat skriver: "Ljus och strålning rör sig kring en sjuk fars upplösning i världen. Den utspelar sig under en vår och en sommar, främst mellan fadern och hans son. Ingen av dem lyckas formulera sig inför döden". Nästan så att en liten besvikelse infinner sig när även Zimmermans bok så tydligt också handlar om någoting. Om än någoting både så allmänt och personligt som en fars sjukdom och död, någoting som förstås väldigt många har varit med om eller kommer att vara med om. Eller om det nu är förlaget som vill få det att framstå som om *Ljus och strålning* har ett så tydligt tema?

Döden och en nära släktings död har också varit ett återkommande ämne i de senaste årens svenska poesiutgivning. Från Tua Forsströms *Anteckningar till Kalle Hedström Gustafssons Mormorordning, hägringsöar* och Felicia Stenroths *En människa tvättar sig rent i en sjö*. Det finns fler exempel. Detta kan förstås vara en slump men måste nog ändå ses som en tendens och som någoting viktigt. Nästan som om detta diktande förebådar en romantisk återkomst av något slag. En längtan efter andlighet när den kyrkliga begravningen inte ger tröst och prästens ord går en förbi.

Till skillnad mot ovan nämnda böcker är dock inte *Ljus och strålning* en sorgebok, i alla fall inte på samma sätt. Zimmermans diktning rör sig aldrig kring sorgearbetet efteråt utan handlar istället om sjukdomen och vägen fram till döden, den sorg som finns i detta. Vilket också skapar en helt annan typ av dikt.

Ljus och strålning är en knappt hundra sidor lång diktsamling uppdelad i fyra olika avdelningar med en tydlig rörelse framåt genom årstiderna: "prolog", "vår", "högsommar" och "sensommar". De titellösa dikterna rör sig från en rad till dryga halvsidan, bara gemener som andas med varierat mellanrum mellan orden men där punkt aldrig infogas.

Den inledande prologen ger en slags fragmenterad bakgrund till resterande dikter och utspelar sig

/.../

före våren ja långt före våren

och vinden är stilla och här ligger timmarna

i huvudets skål

Tiden är här ännu inte söndersprängd, saker och ting är fortfarande på sin rätta plats. "Huvudet" återkommer gång på gång: "en mun i huvudet", "hans ögon som fungerar i huvudet", "vecklas ett huvud till liv". Någoting kommer att hända med huvudet, det anar man efter bara några sidor. "man ska bära sitt huvud genom dagarna" heter det exempelvis, klingande likt någoting av Ann Jäderlund, som också är den poet jag oftast kommer att tänka på under läsningen.

Ordet "innan" är också återkommande, det som var före beskedet, sommaren och döden: "innan fåglar ska bära det svarta", "innan vattnet svart".

I prologens sista dikt ges bilden av allt det man trodde skulle finnas där för alltid men som sedan aldrig mer kommer tillbaka. Hur kunde man tro att detta bara skulle få fortgå?

**dagarna börjar och här kan vi stå
hur länge som helst**

låta det blåsa på oss

**minnas någons minne av salt och saker
för att de är viktiga saker**

/.../

*

Men det blir vår och med den kommer "april's dom" som blir starten för ett halvårs färd mot det oundvikliga slutet. Fascinerande också hur det fortfarande är omöjligt att läsa "april" i en dikt utan att associera till T.S. Eliots *The Waste Land*. Inledningen i Boyes översättning:

**April är grymmast av månaderna - driver
syrener fram ur de döda markerna, blandar
begär och minne, kittlar**

dova rötter med vårregn.

/.../

Och man tänker att självklart har Eliots rader funnits med när Zimmerman börjat dikta om hur någonting livsavgörande och grymt händer i april. Som poet är man närmast nödgad att göra en blinkning på något sätt kring detta. Inledningen till samlingens vår-parti:

datum inskrifter blommor april's dom som drivs upp gör det oväntat

Ljuset kommer sedan med förändring och sjukdom, eller visar i alla fall upp att något har förändrats och hamnat (ja) i ett nytt ljus: "saker ändras på kroppen nu när ljuset faller på kroppen" och "vissa kärll växer frodas i ljuset" heter det bland annat.

Och "det är outhärdligt ljus i april". Diktaren minns andra dagar, som också var i april. När sorgen, mörkret och sjukdomen kommer in blir det så sorgligt just i jämförelse med hur april brukar te sig, och hur andra har det just nu. Nu ser han tydligt att "det blir svårare att längta åt något håll".

På vägen genom sommaren försvinner sedan fadern längre och längre bort. Diktjaget rör sig genom korridorer, ut i sjukhusparken, ser en sköterska, sätter på lite musik. Men mest väntan, väntan och också genom detta: iakttagelserna av de små förändringarna och rörelserna, sinnena hela tiden på helspänn.

*

Redan i debuthäftet *Mal* framstod sommaren och värmen som närmast en fiende. Någonting som aggressivt vänder sig emot diktjaget.

"det lyser på klippan som sommarens ilska" hette det bland annat.

Sommarens ondska återkommer också i *Ljus och strålning*, kanske som livets orättvisa eller som den klibbiga, levande världen man inte kan frigöra sig ifrån.

"det är underligt ljus i rummet det är / ond värme"

och

"pannan fastsatt i ljusets ilska"

eller

"sommaren som en ondska är det"

Sommaren är svårast att skriva om, temperament och värme stiger men intensiteten i dikten blir också svår att hålla kvar hela boken ut. Då och då blir

texten vagare, mindre brännande, far iväg som tankar ut genom det öppna fönstret. Kanske symptomatiskt för den trötthet som infinner sig efter att så länge befinna sig dödens närhet, i brännande hetta. Vem var till exempel inte trött i slutet av augusti under förra årets värmebölja?

*

David Zimmermans diktsamling har ändå ett sug som från en virvel. Både i form och innehåll. Orden ekar och återkommer mellan dikterna i en suggestiv rörelse, som ett musikaliskt tema. De finns också en mörk kraft i själva dödsmotivet, någonting i det allra värsta som också är någonting lockande. Som en dragningskraft. Lyssna på Mozarts rekviem till exempel. Eller någon blues av Son House.

När döden närmar sig är det känslan av att nästan försvinna någonstans som också blir en kraft sig. Lyckas diktandet sedan navigera rätt mellan klyschor och grynnor kommer den i bästa fall att förmedla någonting åt det hållet, likt ett svart hål som drar till sig allt levande.

Ljus och strålning beskriver det mellanrum i livet där allt är både överkligt och utsägligt nära på en och samma gång. Dikterna förmedlar i sina bästa stunder också den paradoxala känslan av både tomhet och närvaro.

Det är den fasansfulla och ofta också märkliga tid när någon nära anhörig får ett halvår till att leva. Inte helt ovanligt efter ett cancerbesked till exempel. Livet ska obönhörligt snart ta slut och ändå är sommaren och livet så förbaskat starkt runt omkring en.

Men döden är också noll och intet, det andra som vi inte vet något om. Döden och texten som nästan anonym. Där finns också en kraft. Ibland far texterna dock iväg i en mer omedveten anonymitet som det känns som om det inte riktigt var meningen att de skulle göra. Dikten blir lite vag och vilse. Det är lätt att till slut bli lite trött på det mystiska, outtalade och ibland onödigt kryptiska i Zimmermans diktning. När det är som bäst blir dödens stumhet istället lika intensiv som livet när det är som värst, stickigt, nära och omöjligt att bli av med.

*

Ett annat viktigt tema i boken är tystnaden, hela tiden närvarande. Pappan säger ingenting, ingen säger någonting och tystnaden blir lika kvävande och omslutande som värmen. Vad gör man egentligen med allt som aldrig blev sagt, vad hände med de orden? Lever de kvar någon annanstans? I dikten kanske?

Med högsommaren blir tystnaden genomträngande, stegrande i sin påtaglighet.

På sida 41:

“jag hatar att vakna men vaknar / vi säger ingenting under dagen”

Sida 42:

“utan att säga något / ingen säger något alla”

Tio sidor längre fram:

“ytterligare förslutning i hans huvud / sträva ljud / som kommer, det liknar tystnad”

Ytterligare ett tiotal sidor framåt och tystnaden börjar nu ändra form:

“allt liknar tystnad men är ändå annat”

Och så mot sensommarens slut:

“och tystnaden kommer / och tystnaden drar djupt in”

För det var inte riktigt tystnad förut, bara en brist på ord, ett brus och ett surr.

Den sjuke fadern yttrar sig endast två, möjligen tre gånger i samlingen. Dels uttalar han sitt namn och ingen förstår riktigt varför.

Och på sid 35:

/.../

han säger inte minnen men drömmar nu

vad menar han

vanliga drömmar som blandas upp

med det vakna säger han, hela tiden blandas

/.../

Kan vi tänka oss döden tänker vi nog den ofta som en dröm. Tiden försvinner, förståelsen av tiden, av mitt liv, vad som varit i realiteten och vad som egentligen bara varit fantasier och tankar. Finns det en så stor skillnad när allt kommer omkring?

“alla tankar kommer ändå försvinna / så tänker han”

Eller, rättare sagt, så tänker pojken att fadern tänker.

*

Ett problem med den dikt som Zimmerman skriver är att den riskerar att bli för stelt allvarlig och nästan högstämnd. Det är lätt att önska sig lite mer fanskap och råhet. Döden är ju inte bara stilla, mörk och svår. Trygghetens raka linje och tydliga rörelse från vår till höst stänger också in dikterna onödigt mycket.

Detta var något som Rebecka Kärde, Victor Malm och några andra kritiker var inne på under vårens debatt om den kris svensk poesi eventuellt befinner sig i just nu. Poesin riskerar att bli för trygg i sitt uttryck, lite räddhågad sluter den sig i sitt

elfenbenstorn. Ungefär så sa vissa kritiker. Men poesin behöver man inte vara varsam med, den går inte sönder om man tappar den. Kanske blir Zimmerman just det ibland, lite för tassande i sitt skrivande. Han är en stilsäker 25-åring, men vi får inga explosioner och inga specialeffekter.

*

Ljus och strålning är en diktsamling som, till stor del genom sin osentimentalitet, till slut gör dödens närvaro mer uthärdlig. Eller kanske rättare: beskriver hur en sådan acceptans växer fram. Dikterna tar sig från den outhärdliga känslan av att allt bara pågår som förut - trots att döden ska ta allt ifrån oss - fram till känslan där livet, i alla fall i stunder, nu kommer närmare, blir än mer närvarande.

I tomheten, i sjukhuskorridorernas oändlighet är det som om Zimmermans poesi letar efter en språkets nollpunkt där vi plötsligt kan tala om det kanske viktigaste av allt: hur vi möter döden och hur vi talar om döden.

“jag hör hjärtan våra främmande hjärtan / som skador i solen”

Zimmerman vänder och vrider på känslorna och framförallt bristen på uttryck för känslor inför döden. Försöker och försöker men vet inte vad han ska säga eller ta sig till. Istället fokuserar han på detaljerna, observationerna av ljus och ljud, värme och vind.

Men som han skriver mot slutet:

“orden utplånas till slut det vet vi / och djupare under orden vet vi”

När David Zimmermans diktning till sist också förmedlar detta är det svårt att säga att den inte lyckas nå fram.

LYRIK

Ljus och strålning
David Zimmerman
Albert Bonniers, 2019

Författarfoto: Emil Malmberg